

Groningen (1863) o.l.v. Jkvr. W. M. de Ranitz en J. J. P. Valetton Sr. Adama van Scheltema richtte in 1883 het maandblad *De Stem der Liefde* op, dat negen jaargangen beleefde. In 1890 werd de redactie uitgebreid met J. M. Hoog en A. H. Roose³⁹ (tevens secretaris van het D. B.). In 1891 verscheen de eerste *Almanak* van de N.C.G.O.V. en het weekblad *De wereldstrijd*. In 1893 werd het wetenschappelijk tijdschrift *De Baanbreker* door J. J. P. Valetton Sr. opgericht, in 1894 vervangen door het maandschrift *Het Werk der Liefde*. Scheltema bleef *De wereldstrijd* verzorgen; hij schreef daarnaast nog andere artikelen. Na het overlijden van hem (1897) en van uitgever Kousbroek begon de N.C.G.O.V. zelf als uitgeefster op te treden, allereerst van een zangbundel voor koren. Intussen had de 'Nederlandsche Christelijke Geheelonthouders Bond' (1891) zich afgescheiden, toen de afdeling Haarlem van de N.C.G.O.V. niet slechts het niet-drinken maar ook het niet-schenken propageren ging.

Aan een biografie van C. S. Adama van Scheltema wordt (binnen het Koning Willems Huis te Amsterdam) gewerkt.

Polemisch-preventief bedoelde de kort na de Aprilbeweging opgerichte anti-Rooms-Katholieke Gustaaf Adolf-vereniging te zijn; zij had ten doel 'hulp te verleen en om te voorzien in de geestelijke behoeften van Protestanten die . . . in gevaar zijn voor het Protestantisme verloren te gaan'. Haar wijze van strijdend evangeliseren was dikwijls meer hoogstaand dan die van de N.E.P.V.; dat was mede te danken aan enkele voorzitters van de G.A.V.: P. D. Chantepie de la Saussaye en L. W. E. Rauwenhoff. Fel was de 'Ver. voor I.Z. in N.-Brabant en Limburg', die *Mededeelingen* uitgaf en beoogde 'te midden der donkere wereld van ongeloof en bijgeloof' een zendingsgetuigenis te geven. Volledigheidshalve moet nog genoemd de 'Protestantsche Ver. Unitas' (1842), opgericht 'ter handhaving en ondersteuning van de aangelegenheden van het protestantisme', waarvan H. L. Oort H.zn van 1852 tot 1896 voorzitter was.

39. Roose had geschreven: 'Christelijke matigheid', in S.W.V. 1889, 769-786.